

KULTUR
ARV

Årsberetning 2007

Kulturarvsstyrelsen Bygninger

Forside med detalje
af murværk på Odden
Hovedgård.
Foto: Erik Einar
Holms Tegnestue.

Indhold

- 5 Forord

- 6 Fredningsbeslutninger
 - 6 Knippelsbro, København
 - 8 Langebro, København
 - 9 Manøvrehuset på Sjællandsbroen, København
 - 10 Krudtmagasinet i 5. Redan, Den Kosmiske Blomst, Christiania, København
 - 11 Krudtmagasinet i 4. Redan, Fakirskolen, Christiania, København
 - 12 Kapel og Kirkegård, Annebergparken 32, Odsherred
 - 13 Kommandørhuset i Vilhelms Bastion, Christiania, København
 - 14 Krudthuset i Vilhelms Bastion, Christiania, København
 - 15 Mælkebøtten i Sophie Hedvigs Bastion, Christiania, København
 - 16 Renes Hus, Slotsgade 88, Tranekær, Langeland
 - 17 Strandvejen 54, Tuborgs Administrationsbygning, Gentofte
 - 18 Krudtmagasinet i 2. Redan, Aircondition, Christiania, København
 - 19 Krudtmagasinet i 3. Redan, Autogena, Christiania, København
 - 20 Den Grønne Hal, Christiania, København
 - 21 Den Grå Hal, Christiania, København
 - 22 Krudthuset i Frederiks Bastion, København
 - 23 Krudthuset på Carls Bastion, Blå Karamel, København
 - 24 Rosenborgannekset, Rosenborggade 15-17, København
 - 25 Zøllnerhus, Nørrebrogade 174-176 m.m., København

- 26 Fredningsudvidelser
 - 26 Krengerup, Krengerupvej 96, Ørsted ved Assens
 - 27 Frederiksholms Kanal 30, København
 - 28 Strandgade 10, København
 - 29 Randers Statsskole, Rådmands Boulevard 20, Randers
 - 30 Hverringe, Hverringevej 206, Kerteminde
 - 31 Sølvgades Skole, Sølvgade 16, København

- 32 Bevaringsværdige bygninger
 - 32 Pederstrup Ridehus, Pederstrupvej 124, Lolland

- 34 Fredningsophævelser
 - 34 Harehavens udhus, Reventlowsvej 3, Brahetrolleborg ved Faaborg
 - 35 Storegade 15, Randers
 - 36 Fiskerhuset ved Ulse Sø, Bleghuset Koldinghus Allé 3, Fakse
 - 37 Nøragergård, Solhøjvej 5-7, Durup, Rebild

38 Udvalgte restaureringsager

- 38 Alexander Newsky Kirke, Bredgade 53, København
- 39 Bidstrup, Bidstrupvej 1, Langå
- 40 Egebakken, Vedbæk Strandvej 335, Vedbæk
- 41 Frijsenborg, Pøt Møllevej 15, Hammel
- 42 Hesselmed, Hesselmedvej 8, Ål ved Blåvandshuk
- 43 Jægerspris Slot, Hovedgaden 1, Dråby
- 44 Krogerup, Krogerupvej 13, Humlebæk
- 45 Lungholm, Rødbyvej 22-24, Holeby
- 46 Odden Hovedgård, Oddenvej 31, Mygdal ved Hjørring
- 47 Risinge, Risingevej 7, Flødstrup ved Ullerslev
- 48 Rønningesøgård, Søgårdsvej 10, Rønninge
- 49 Nørholm, Stokkebrovej 1 og 7, Thorstrup ved Varde
- 50 Vestersøhus, Vester Søgade 44-78, Gyldenløvesgade 21, København

51 Herregårdsmidlerne

- 51 Borreby, Borrebyvej 45-49, Magleby ved Skælskør
- 52 Frederiksdal, Hummeltoftevej 183-187, Frederiksdalsvej 351, Sorgenfri
- 53 Hvidkilde, Fåborgvej 260, Egense ved Svendborg
- 54 Nakkebølle, Østergyden 3, Åstrup ved Fåborg
- 55 Sanderumgård, Sanderumgårdsvej 150, Davinde

56 Egne bygninger

- 56 Karnaphuset
- 56 Stenbrudsgården
- 57 Bremerstente
- 57 Salling Østergaard
- 58 Brahetrolleborg Vandmølle
- 59 Trekroner

60 Fordeling af tilskudsmidler

- 60 Fordeling af støttemidler fordelt på typer af arbejder
- 60 Procentvis fordeling af støttemidler efter typer af arbejder
- 61 Procentvis fordeling af støttemidler i bygningskategorier
- 62 Procentvis fordeling af støttemidler efter regioner

Forord

2007 var et år med fornyelse og forandring. Kulturarvsstyrelsen flyttede til nye lokaler på H.C. Andersens Boulevard 2, hvor Kulturministeriets styrelser blev samlet under ét tag. Her indrettede vi os i åbne kompetencemiljøer for at understøtte organisationsudviklingen i styrelsen. Bygningskontoret blev derfor samlet i et åbent kontor, til fremme af styrelsens værdier om åbenhed, videndeling og samarbejdskultur.

I sommeren 2007 tiltrådte undertegnede som ny kontorchef for bygningskontoret efter Sven Koefoed-Hansen. Samtidig udpegede kulturministeren nye medlemmer til Det Særlige Bygningssyn, der er kulturministerens rådgivende udvalg i spørgsmål om bygningsfredning og -bevaring. Det nye bygningssyn, der er udpeget for en fireårig periode består af: Lektor Christoffer Harlang (formand), kontorchef Sven Koefoed-Hansen, professor Gert Bech-Nielsen, arkitekt Lone Wiggers, museumsinspektør Vibeke Andersson Møller, planchef Jannik Nyrop, museumsleder Liselotte Mygh, museumsinspektør Henrik Harnow, borgmester Klaus Bondam, byrådsmedlem Thyra Rasmussen, arkitekt Eva Møller Sørensen og restaureringsarkitekt Jørgen Overby.

Kulturarvsstyrelsen har i perioden 2003-2007 haft Industrisamfundets Kulturarv som særligt satsningsområde. 2007 var i forbindelse hermed udpeget som Industrikulturens År.

Som det fremgår af årsberetningen har Kulturarvsstyrelsen i 2007 truffet beslutning om 19 nye fredninger, 6 fredningsudvidelser, udpeget 2 bygninger som bevaringsværdige og ophævet 4 fredninger.

Bygningskontoret modtog 5.588 henvendelser om byggearbejder på fredede bygninger fordelt på 940 byggesager. I forbindelse hermed har bygningskontoret forvaltet en tilskudsramme til de fredede bygninger på 33 mio.kr. På finansloven for 2007 blev der derudover oprettet en pulje til restaurering af fredede herregårde på i alt 24 mio. kr. til anvendelse med 6 mio. kr. årligt i perioden 2007-2010. Herregårdsmidlerne et blevet tildelt med krav om, at projekterne skal være synlige for offentligheden for at kunne opnå støtte.

Bygningsfredningsloven giver mulighed for, at Kulturarvsstyrelsen kan købe, eje, istandsætte og sælge fredede bygninger. Det er sjældent, at styrelsen benytter sig af denne mulighed, og det sker kun når væsentlige fredningsværdier er truet af forfald. Kulturarvsstyrelsen sætter da bygningerne i stand, hvorefter de så vidt muligt bliver solgt igen. I 2007 var Kulturarvsstyrelsen ejer af seks fredede ejendomme: Salling Østergård ved Limfjorden, Søfortet Trekroner i Københavns Havn, Stenbrudsgården og Karnaphuset på Bornholm, Brahetrolleborg Vandmølle på Fyn samt Bremerstente sammesteds. I årsberetningen beskrives de større og mindre restaureringsarbejder, som styrelsen i løbet af året gennemførte på bygningerne.

Årsberetningen for 2007 giver et overordnet indtryk af det arbejde Kulturarvsstyrelsen henover året har udført for at varetage vores fælles bygningskulturelle arv.

God læselyst!

Mogens A. Morgen
Kontorchef, Arkitekt MAA

Fredningsbeslutninger

Knippelsbro, København

Fredningen blev besluttet den 10. december 2007.

Fredningen omfatter Knippelsbro med brotårne, bropiller og ramper, beliggende mellem Børsgade og Torvegade, tegnet af arkitekt Kaj Gottlob i 1937, umatrikuleret areal, Københavns Havn, Københavns Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at Knippelsbro med brotårne, bropiller og ramper har såvel de kulturhistoriske som de arkitektoniske værdier, der kan begrunde en fredning.

Knippelsbros brotårne er nogle af de fineste eksempler på den danske funktionalisme. Knippelsbro fremtræder med sit spænd over sejløbet med de synlige buekonstruktioner, de fint modulerede bropiller og de maritimt udformede brotårne som et monument i det københavnske bybillede.

Knippelsbro tilpasser sig på smidig vis sine omgivelser. På Københavnsiden griber broen fat i landjorden med et solidt, svunget granitgreb, medens anslaget på Christianshavnsiden foregår mere anonymt, båret af elegante stålbeklædte søjler.

De bærende fredningsværdier er brotårnernes rundede hovedform med de maritime detaljer, det lette gelænder med de hvidmalede balustre, galgerne, bropillernes afrundede, aftrappede modulering samt rampernes anknøytning til sjællandssiden med de to trappeløb samt indvendig broens åbne- og lukkemekanisme.

Det kobberklædte brotårn med maritime detaljer.

Knippelsbro i færd med at åbne. Set fra Københavnsiden, Slotsholmen.

Langebros, København

Fredningen blev besluttet den 10. december 2007.

Fredningen omfatter Langebro med brotårnet, bropiller og ramper, tegnet af arkitekt Kaj Gottlob i 1954, beliggende mellem H.C. Andersens Boulevard og Amager Boulevard, umatrikuleret areal i Københavns Havn, Københavns Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at Langebro med brotårnet, bropiller og ramper har såvel de arkitektoniske som de kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Det markante brotårn fremtræder på Langebros store buespænd både som et byarkitektonisk element af stor betydning for bybilledet og som et monument over mellemkrigstidens fremtidstro og glæde i arkitekturen. Et udtryk der bliver yderligere understreget af samspillet mellem den arkitektoniske udformning og de tekniske muligheder som ingeniørvidenskaben havde udviklet på det tidspunkt.

Hertil kommer den tydelige glæde ved materialerne og deres bearbejdning. Kobberbeklædningen og de murede elementer er behandlet med stor, nærmest poetisk omhu.

De bærende fredningsværdier knytter sig til brotårnets hovedform og ydre udformning med den udkragede "hat", kobberbeklædningen og de maritimt udformede køjer samt spindeltrappens form og placering. Hertil kommer broens store spænd, det udsøgte mørke murværk og indvendig broens åbne- og lukkemekanisme.

Brotårnet ved Langebro med det udkragede styrehus.

Manøvrehuset på Sjællandsbroen, København

Fredningen blev besluttet den 10. december 2007.

Fredningen omfatter Manøvrehuset på Sjællandsbroen, 1958-59 af Niels Rohweder, umatrikuleret areal, Københavns Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at manøvrehuset på Sjællandsbroen har såvel de kulturhistoriske som de arkitektoniske værdier, der kan begrunde en fredning.

Manøvrehuset underordner sig arkitektonisk Knippelsbros og Langebros brotårne og understreger på denne måde den hierarkiske orden, der udtrykkes mellem Knippelsbros to tårne, Langebros ene tårn og det lave manøvrehus, der dukker sig i det flade landskab i Sydhavnen.

Manøvrehuset har modernismens formsprog, medens detaljerne og materialevalget er udformet med stor respekt for Gottlobs arkitektur. Bygningen er opført med ren funktion for øje, men er samtidig blevet en fin, beskeden modernistisk bygning med en udsøgt materialehåndtering.

Manøvrehuset er en naturlig del af det store hovedgreb om Københavns broforbindelser, hvor såvel samhørigheden mellem broerne som den hierarkiske orden udtrykkes i brotårnenes størrelse og arkitektur.

De bærende fredningsværdier er udtrykt i bygningens hovedform, kobberbeklædningen og de maritimt udformede køjer samt spindeltrappens form og placering.

Manøvrehuset på Sjællandsbroen.

Manøvrehuset og Sjællandsbroen.

Krudtmagasinet i 5. Redan, Den Kosmiske Blomst, Christiania, København

Fredningen blev besluttet den 29. august 2007.

Fredningen omfatter krudtmagasinet i 5. Redan, Den Kosmiske Blomst, Syddyssen 9, Christiania, Københavns Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at krudtmagasinerne på den ydre voldlinie af Christianshavns Vold, herunder magasinet i 5. Redan, Den Kosmiske Blomst, har de arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Arkitektonisk er krudtmagasinerne i redanerne et udtryk for den solide, knappe, men meget virkningsfulde militærarkitektur, der blev skabt som ramme om de funktioner, de skulle rumme. Bygningerne er magasinbygninger med store rum til opbevaring af krudt og kugler. Der var kun behov for lys, når materialerne skulle håndteres, hvorfor der ikke oprindeligt var isat vinduer. Militæret har dog senere sat et mindre antal vinduer ind. Den lille vagtbygning ved den sydlige afskærmningsmur er eneste mandskabsrum. Bygningerne har således stået som helt lukkede bygninger, udefra streget arkitektonisk op af de horisontale bånd, skydeskårene og de røde tegltage. Bygningernes arkitektoniske betydning forstærkes af antallet og gentagelsen.

Kulturhistorisk er bygningerne udtryk for den omhu, der fra den militære ledelses side blev gjort for at skabe fæstningen København. Byen skulle kunne forsvares overfor angreb fra såvel land- som fra søsiden. Christianshavns ydre voldlinie var en væsentlig del af sødefensionen, men samtidig kunne voldlinien bruges til at skaffe opbevaring af eksplosive stoffer, der skulle være på så lang afstand fra byen som muligt.

Der er i tidens løb sket radikale indgreb i bygningernes facader og tagflader. Nye vinduer og døre er i stort omfang etableret ved anvendelse af genbrugsmaterialer. Dette har resulteret i et facadeudtryk, som slører den stramme og enkle arkitektur, der har været et særkende ved bygningerne. Tagfladerne er forsynet med talrige store kviste og ovenlys.

De bærende fredningsværdier knytter sig til krudtmagasinerne stramme militærarkitektur med på den udvendige side de horisontale bånd, skydeskårene og de røde tagflader. Mod den indre gård er det de fire oprindelige rundbuede dørhuller og døre samt de ældre vindueshuller. Hertil kommer forbindelsesmurene med sandstensforstærkningerne og vagtuse. I bygningernes indre er det rumstrukturen, det rige tømmerværk og de solide gulvbelægninger.

Krudtmagasinet i 5. Redan, kaldet Den Kosmiske Blomst på Christiania.

Krudtmagasinet i 4. Redan, Fakirskolen, Christiania, København

Fredningen blev besluttet den 29. august 2007.

Fredningen omfatter krudtmagasinet i 4. Redan, Fakirskolen, Midtdyssen 35, Københavns Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at krudtmagasinerne på den ydre voldlinie af Christianshavns Vold, herunder magasinet i 4. Redan, Fakirskolen, har de arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Arkitektonisk er krudtmagasinerne i redanerne et udtryk for den solide, knappe, men meget virkningsfulde militærarkitektur, der blev skabt som ramme om de funktioner, de skulle rumme. Bygningerne er magasinbygninger med store rum til opbevaring af krudt og kugler. Der var kun behov for lys, når materialerne skulle håndteres, hvorfor der ikke oprindeligt var isat vinduer. Militæret har dog senere sat et mindre antal vinduer ind. Den lille vagtbygning ved den sydlige afskærmningsmur er eneste mandskabsrum. Bygningerne har således stået som helt lukkede bygninger, udefra streget arkitektonisk op af de horisontale bånd, skydeskårene og de røde tegltage. Bygningernes arkitektoniske betydning forstærkes af antallet og gentagelsen.

Kulturhistorisk er bygningerne udtryk for den omhu, der fra den militære ledelses side blev gjort for at skabe fæstningen København. Byen skulle kunne forsvares overfor angreb fra såvel land-som fra søsiden. Christianshavns ydre voldlinie var en væsentlig del af sødefensionen, men samtidig kunne voldlinien bruges til at skaffe opbevaring af eksplosive stoffer, der skulle være på så lang afstand af byen som muligt.

Der er i tidens løb sket radikale indgreb i bygningernes facader og tagflader. Nye vinduer og døre er i stort omfang etableret ved anvendelse af genbrugsmaterialer. Dette har resulteret i et facadeudtryk, som slører den stramme og enkle arkitektur, der har været et særkende ved bygningerne. Tagfladerne er forsynet med talrige store kviste og ovenlys.

De bærende fredningsværdier knytter sig til krudtmagasinerne stramme militærarkitektur med på den udvendige side de horisontale bånd, skydeskårene og de røde tagflader. Mod den indre gård er det de fire oprindelige rundbuede dørhuller og døre samt de ældre vindueshuller. Hertil kommer forbindelsesmurene med sandstensforstærkningerne og vagtuse. I bygningernes indre er det rumstrukturen, det rige tømmerværk og de solide gulvbelægninger.

Krudthuset i 4. Redan.

Kapel og Kirkegård, Annebergparken 32, Odsherred

Fredningen blev besluttet den 13. marts 2007.

Fredningen omfatter kapel og kirkegård ved Nykøbing Sjællands Psykiatriske Hospital, Annebergparken 32, Odsherred Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at kapellet ved Nykøbing Sjællands Psykiatriske Hospital bestående af kapel og kirkegård med stendige og jernlåge, Annebergparken 32, Odsherred Kommune, har såvel de arkitektoniske som de kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Kapellet er med sin dobbelte fremtræden –neoklassicisme på facaden med høje kirkevinduer og tagrytter til klokke og den mere prosaiske bagside –en særpræget, men flere steder brugt, udformning af et kapel til denne helt specielle funktion. Kapellet fremtræder for den besøgende som en alvorlig kirkeagtig lille bygning, medens den mere nøgterne bagside i sin udformning gemmer sin funktion. Hvor hele det store hospitalsanlæg er bygget i nybarok – Bedre Byggeskik rødstensarkitektur, har arkitekten ved udformningen af kapellet taget inspiration fra klassicismen, som den f.eks. ses ved kapellet på Assistens Kirkegård med ind-

gangspartiet indrammet af store, tunge søjler.

Kapel og gravplads fremtræder som et samlet anlæg. Gravpladsens arkitektoniske udformning med stendige og gravsten i koncentriske buer om en oldtidsgrav er et overordentligt fint eksempel på et beskedent anlæg.

De bærende fredningsværdier knytter sig især til kapellets sammensatte ydre fremtoning og til kapelrummet med pilastre, dørpartier og vinduer. Hertil kommer gravpladsen med stendiget og gravenes koncentriske halvbuer.

Kulturarvsstyrelsen skal anbefale, at man fremover opretholder hele anlæggets isolerede skovbeliggenhed og den aksiale adgangsvej.

Kapellet og kirkegården i skoven

Ankomsten til kapellet ad den aksiale adgangsvej

Kommandørhuset i Vilhelms Bastion, Christiania, København

Fredningen blev besluttet 28. august 2007.

Fredningen omfatter bindingsværksbygningen benævnt Kommandørhuset i Vilhelms Bastion, Nordområdet 262 A og B, Københavns Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at Kommandørhuset i Vilhelms Bastion har såvel de arkitektoniske som de kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Bygningen med det brede tagudhæng er karakteristisk for tidens vagtbygninger. Tagudhængen beskyttede vagten mod vejrliget. Tilsvarende tagudhæng ses bl. a. på Acciseboden ved Christianshavns Vold og på Isbådshuset ved Halskov. Vagtbygningen i Vilhelms Bastion er særlig derved, at den har de mange skrånede bjælker som bærere af udhængen og ved de høje skorstene, der er betinget af placeringen ved voldens fod.

De bærende fredningsværdier knytter sig til bygningens store valmteag og det karakteristiske udhæng med skrånede bjælker og de velbevarede vinduer og døre.

På sigt og ved en eventuel senere istandsættelse kunne de store ovenlysvinduer med held skiftes til mindre tagvinduer.

Det brede tagudhæng beskyttede vagten mod vejrliget.

Højden på husets skorstene er betinget af placeringen af voldens fod.

Krudthuset i Vilhelms Bastion, Christiania, København

Fredningen blev besluttet den 29. august 2007.

Fredningen omfatter Krudthuset i Vilhelms Bastion, Nordområdet 270, Københavns Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at Krudthuset på Vilhelms Bastion har såvel de arkitektoniske som de kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Krudthusets pompøse fremtræden med de fire tunge kontraforcer i hjørnerne og det vældige valmede tag er en værdig repræsentant for det sene 1600-tals militærarkitektur med dens barokke udtryksform. Formen, accentueret af stræbepillerne og de brudte tagflader og funktionen, udtrykt i bygningens lukkede facader og tunge fremtoning, smelter sammen til et bygningsværk af stor og bastant skønhed.

Krudthuset på Vilhelms Bastion er et af de to krudthuse, som Hans V. Steenwinckel den yngste var arkitekt for i 1688-90. De var de første bygninger, der blev opført efter beslutningen om at flytte flådens leje ud fra inderhavnen. Med opførelsen af forsvarsværket opstod samtidig muligheden for at placere krudt, kugler og andre eksplosiver på afstand af byen, tæt på flåden og beskyttet af forsvarsværket.

Krudthuset rummer således såvel en byplan- og militærhistorisk vinkel såvel som en funktionsbestemt arkitektonisk vinkel. Det fortæller militær- og byhistorie ved såvel sin afsides beliggenhed i forhold til byområdet, og sin afstand til de befolkede militære områder som ved den selvfølgelig omhu, man fornemmer både i den praktiske løsning af problemet med opbevaring af eksplosiver og i bygningens stringente arkitektur.

De bærende fredningsværdier ligger i bygningens ydre udtryksform med de fire kontraforcer, det valmede tag og de ubrudte, lukkede facader. I bygningens indre er de bærende fredningsværdier det kraftige tømmerværk, de fire krydshvælve og den bærende centralsøjle.

Krudthuset i Vilhelms Bastion vurderes, trods de foretagne ændringer, stadig at være fredningsværdigt. Krudthusets omdannelse til bolig har medført etablering af vindueshuller i lidt tilfældig størrelse og udformning, samt en for bygningen arkitektonisk fremmed placering af en skorsten. Det kan anbefales, at der med tiden og ved fremtidige istandsættelser søges foretaget en arkitektonisk bearbejdning af disse forhold i henhold til de ovennævnte fredningsværdier.

Krudthuset i Vilhelms Bastion.

Mælkebøtten i Sophie Hedvigs Bastion, Christiania, København

Fredningen blev besluttet den 29. august 2007.

Fredningen omfatter port-, vagt- og laboratoriebygningerne benævnt Landetatens Laboratorium, (bygningerne B, C og D), den her overfor liggende bygning (A) kaldet Rådhuset samt de med portbygningen sammenbyggede hegnsmure, beliggende Mælkebøtten 162 A-E, 170 A-D, 192 A-B og 196, Sophie Hedvigs Bastion, Københavns Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at bygningsanlægget i Sophie Hedvigs Bastion benævnt Hærens Laboratorium, nu kaldet Mælkebøtten, bestående af de sammenbyggede port-, vagt- og laboratoriebygninger, den her overfor liggende bygning, kaldet Rådhuset samt de med portbygningen sammenbyggede hegnsmure, opført 1845-47, murstykkerne dog fra før 1832, formodentlig fra slutningen af 1600-tallet, har de arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Bygningsanlægget er de først opførte bygninger af det store militærindustrielle kompleks, som Hærens Laboratorium kom til at udgøre. Anlægget er opført efter en stramt anlagt plan, hvis ydre grænser var bestemt af den omkransende gamle mur.

Bygningsudtrykket er rationelt og nøgternt, følgende tidens byggeskik. Dog er portbygningen forsynet med blændinger, lisener og attika, der giver netop indgangspartiet en vis monumentalitet.

Styrelsen finder således, at de bærende fredningsværdier især knytter sig til bygningsanlæggets stramme helhed med den symmetriske opbygning og til de bevarede dele af hegnsmurene, hvis placering har været afgørende for bygningsanlæggets orientering. Hertil kommer portbygningens fremhævede indgangsparti kombineret med bygningernes stilfærdige arkitektoniske udtryk.

Derudover vægter styrelsen, at man fremover opretholder det af bygningsanlægget indrammede pladsrum.

Mælkebøtten med sammenbyggede port-, vagt- og laboratoriebygninger.

Renes Hus, Slotsgade 88, Tranekær, Langeland

Fredningen blev besluttet 22. oktober 2007.

Fredningen omfatter "Renes Hus" med udhus, Slotsgade 88, Tranekær Hovedgård, Langeland Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at "Renes Hus" med stuehus og udhus, tjenerbolig til Tranekær Slot, Slotsgade 88, Tranekær, Langeland Kommune har de kulturhistoriske og arkitekturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Tjenerboligen med udhuset fremtræder i sin enkle, beskedne nyklassicisme og sin klare symmetri med den værdighed som en tjenestebolig til Tranekær Slot forventes at have. Bygningen, der oprindeligt var beregnet til to familier, er i

dag omdannet til en bolig. Denne ændring er dog ikke større, end at den oprindelige opdeling stadig kan opleves, både i stuehuset og i udhuset.

Bygningssynet finder således, at de bærende fredningsværdier især knytter sig til stuehusets ydre fremtræden med den fine hoveddør og den store tagflade med de to skorstene. I det indre til de originale døre og paneler. For udhusets vedkommende til de to døre og vinduer og til pyramidetaget.

Endelig skal Bygningssynet anbefale, at man med tiden udskifter vinduerne på facaden med vinduer svarende til de oprindelige.

"Renes hus" fremstår i sin beskedne nyklassicisme som en værdig tjenerbolig til Tranekær Slot.

Strandvejen 54, Tuborgs Administrationsbygning, Gentofte

Fredningen blev besluttet den 26. marts 2007.

Fredningen omfatter Strandvejen 54, Tuborgs administrationsbygning, Hellerup, Gentofte Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at Tuborgs Administrationsbygning, indgangspartiet med to portsøjler og granitkuglerne foran bygningen samt dele af belægningen omkring bygningen (1913 af Anton Rosen), beliggende Strandvejen 54, Gentofte Kommune har såvel de kulturhistoriske som de arkitektoniske værdier, der kan begrunde en fredning.

Tuborgs imponante administrationsbygning, der er opført af en af periodens fremtrædende, danske arkitekter, indtager med sin tunge og solide, kubiske krop i kombination med en sprudlende overflod af velbevarede, dekorative detaljer en markant position inden for dansk erhvervsbyggeri i årene omkring 1900.

Bygningssynet finder, at de bærende fredningsværdier knytter sig til bygningens tunge, kubiske form, den karakteristiske og meget tætte placering af vinduer og døre, det udsøgte materialevalg, centralhallen med ovenlys, og overalt, både ud- og indvendig, de mange originale bygningsdetaljer og bemalinger.

Tuborgs imponante administrationsbygning.

Administrationsbygningen med dekorative detaljer.

Krudtmagasinet i 2. Redan, Aircondition, Christiania, København

Fredningen blev besluttet den 29. august 2007.

Fredningen omfatter krudtmagasinet i 2. Redan, kaldet Aircondition, Norddyssen 59-65, Københavns Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at krudtmagasinerne på den ydre voldlinie af Christianshavns Vold, herunder magasinet i 2. Redan, Aircondition, har de arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Arkitektonisk er krudtmagasinerne i redanerne et udtryk for den solide, knappe, men meget virkningsfulde militærarkitektur, der blev skabt som ramme om de funktioner, de skulle rumme. Bygningerne er magasinbygninger med store rum til opbevaring af krudt og kugler. Der var kun behov for lys, når materialerne skulle håndteres, hvorfor der ikke oprindeligt var isat vinduer. Militæret har dog senere sat et mindre antal vinduer ind. Den lille vagtbygning ved den sydlige afskærmningsmur er eneste mandskabsrum. Bygningerne har således stået som helt lukkede bygninger, udefra streget arkitektonisk op af de horisontale bånd, skydeskårene og de røde tegltage. Bygningernes arkitektoniske betydning forstærkes af antallet og gentagelsen.

Kulturhistorisk er bygningerne udtryk for den omhu, der fra den militære ledelses side blev gjort for at skabe fæstningen København. Byen skulle kunne forsvares overfor angreb fra såvel land- som fra søsiden. Christianshavns ydre voldlinie var en væsentlig del af sødefensionen, men samtidig kunne voldlinien bruges til at skaffe opbevaring af eksplosive stoffer, der skulle være på så lang afstand af byen som muligt.

Der er i tidens løb sket radikale indgreb i bygningernes facader og tagflader. Nye vinduer og døre er i stort omfang etableret ved anvendelse af genbrugsmaterialer. Dette har resulteret i et facadeudtryk, som slører den stramme og enkle arkitektur, der har været et særkende ved bygningerne. Tagfladerne er forsynet med talrige store kviste og ovenlys.

De bærende fredningsværdier knytter sig til krudtmagasinerne stramme militærarkitektur med på den udvendige side de horisontale bånd, skydeskårene og de røde tagflader. Mod den indre gård er det de fire oprindelige rundbuede dørhuller og døre samt de ældre vindueshuller. Hertil kommer forbindelsesmurene med sandstensforstærkningerne og vagthuse. I bygningernes indre er det rumstrukturen, det rige tømmerværk og de solide gulvbelægninger.

Krudtmagasinet i 2. Redan kaldet Aircondition.

Krudtmagasinet i 3. Redan, Autogena, Christiania, København

Fredningen blev besluttet den 29. august 2007.

Fredningen omfatter Krudtmagasinet i 3. Redan, Autogena, Midtdyssen 55, Københavns Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at krudtmagasinerne på den ydre voldlinie af Christianshavns Vold, herunder magasinet i 3. Redan, Autogena, har de arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Arkitektonisk er krudtmagasinerne i redanerne et udtryk for den solide, knappe, men meget virkningsfulde militærarkitektur, der blev skabt som ramme om de funktioner, de skulle rumme. Bygningerne er magasinbygninger med store rum til opbevaring af krudt og kugler. Der var kun behov for lys, når materialerne skulle håndteres, hvorfor der ikke oprindeligt var isat vinduer. Militæret har dog senere sat et mindre antal vinduer ind. Den lille vagtbygning ved den sydlige afskærmningsmur er eneste mandskabsrum. Bygningerne har således stået som helt lukkede bygninger, udefra streget arkitektonisk op af de horisontale bånd, skydeskårene og de røde tegltage. Bygningernes arkitektoniske betydning forstærkes af antallet og gentagelsen.

Kulturhistorisk er bygningerne udtryk for den omhu, der fra den militære ledelses side blev gjort for at skabe fæstningen København. Byen skulle kunne forsvares overfor angreb fra såvel land-som fra søsiden. Christianshavns ydre voldlinie var en væsentlig del af sødefensionen, men samtidig kunne voldlinien bruges til at skaffe opbevaring af eksplosive stoffer, der skulle være på så lang afstand af byen som muligt.

Der er i tidens løb sket radikale indgreb i bygningernes facader og tagflader. Nye vinduer og døre er i stort omfang etableret ved anvendelse af genbrugsmaterialer. Dette har resulteret i et facadeudtryk, som slører den stramme og enkle arkitektur, der har været et særkende ved bygningerne. Tagfladerne er forsynet med talrige store kviste og ovenlys.

De bærende fredningsværdier knytter sig til krudtmagasinerne stramme militærarkitektur med på den udvendige side de horisontale bånd, skydeskårene og de røde tagflader. Mod den indre gård er det de fire oprindelige rundbuede dørhuller og døre samt de ældre vindueshuller. Hertil kommer forbindelsesmurene med sandstensforstærkningerne og vagthouse. I bygningernes indre er det rumstrukturen, det rige tømmerværk og de solide gulvbelægninger.

Krudtmagasinet i 3. Redan kaldet Autogena.

Den Grønne Hal, Christiania, København

Fredningen blev besluttet den 28. august 2007.

Fredningen omfatter Den grønne Hal, Fabrikksområdet 56, Københavns Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at Den grønne Hal har såvel de arkitektoniske som de kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Den grønne Hal fremtræder som en efter danske forhold sjælden, stor og markant træbygning med portåbning i hver gavl og store originale vinduer. Portåbningen mod øst er ikke i brug længere og er nu forsynet med luger. Bygningen er bygget med en tagkonstruktion med skråstivere, åse og hængeværk. Konstruktionen gør det

muligt at friholde hele gulvarealet og således opfylde funktionen ridehal. Konstruktionen støtter samtidig af på bygningens fundament, hvorved bygningens vægge kan opføres i den lette trækonstruktion.

Styrelsen finder således, at de bærende fredningsværdier især knytter sig til hallens vandrette træbeklædning udvendigt, porthullerne og de store vinduesflader og indvendigt til tømmerkonstruktionen.

Derudover vægter styrelsen, at man fremover opretholder hallen uden yderligere opdelinger, idet allerede den nuværende butiksindretning reducerer muligheden for at opleve det store rum.

Tømmerkonstruktionen er en af hallens bærende fredningsværdier.

Den Grønne Hal med vandret træbeklædning.

Den Grå Hal, Christiania, København

Fredningen blev besluttet den 28. august 2007.

Fredningen omfatter Den grå Hal på Christiania, Mælkevejen 63, Københavns Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at Den grå Hal har såvel de arkitektoniske som de kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Den grå Hal har en stram funktionelt bestemt arkitektur. Den arkitektoniske bearbejdning i blandt andet vinduesbuernes forskellige cirkeludsnit, bærer mere præg af militær nytte end af akademisk skønhedstrang. Ikke desto mindre fremtræder bygningen markant og værdig, ikke mindst på grund af sin størrelse.

Arkitekturhistorisk er hallens store trækonstruktion af væsentlig betydning, idet det her er et af de få steder, om ikke det eneste, hvor Bohlendach-konstruktionen kan ses og opleves.

Styrelsen finder således, at de bærende fredningsværdier udvendigt især knytter sig til hallens jernvinduer både i gavle og på vestsiden og indvendigt til hallens trækonstruktion.

Styrelsen finder det ønskeligt, at man fremover finder en arkitektonisk tilfredsstillende løsning på vinduesafsikreringen, samt at grafittien fjernes fra ydermurene.

De farverige, grafittimalede mure på Den Grå Hal.

Bohlendachkonstruktionen er en af Den Grå Hals bærende fredningsværdier.

Krudthuset i Frederiks Bastion, København

Fredningen blev besluttet den 28. august 2007.

Fredningen omfatter Krudthuset i Frederiks Bastion, Bjørneklo 80, Københavns Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at Krudthuset på Frederiks Bastion og brostensbelægningen, der omkranser bygningen (opført 1744-1745 efter tegning af C.E.D. von Oetken) har såvel de arkitektoniske som de kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Krudthusets pompøse, barokke fremtræden med de tunge kontraforcer og det vældige heltag er en værdig repræsentant for 1700-tallets militærarkitektur med dets barokke udtryksform. Formen, domineret af stræbepillerne med deres valmede tage og funktionen udtrykt i de tunge murmasser smelter sammen til et bygningsværk af stor og bastant skønhed.

Krudthuset rummer således såvel en byplan- og militærhistorisk vinkel såvel som en funktionsbestemt arkitektonisk vinkel. Det fortæller militær- og byhistorie ved såvel sin afsides beliggenhed i forhold til byområdet, og sin afstand til de befolkede militære områder som ved den selvfølgelig omhu, man fornemmer både i den praktiske løsning af problemet med opbevaring af eksplosiver og i bygningens stringente arkitektur.

Bygningens bærende fredningsværdier ligger i bygningens ydre med kontraforcerne, heltaget og de skoddebesatte vindueshuller samt det brostensbelagte areal omkring bygningen. I bygningens indre er de bærende fredningsværdier de to store, uopdelte rum, det kraftige tømmerværk og tøndehvælvet.

Krudthuset i Frederiks Bastion med stræbepiller med valmede tage.

Krudthuset på Carls Bastion, Blå Karamel, København

Fredningen blev besluttet 27. august 2007.

Fredningen omfatter Krudthuset på Carls Bastion, Refshalevej 70, Københavns Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at Krudthuset på Carls Bastion har såvel de arkitektoniske som de kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Krudthusets pompøse fremtræden med de fire tunge kontraforcer i hjørnerne og det vældige valmede tag er en værdig repræsentant for det sene 1600-tals militærarkitektur med dens barokke udtryksform. Formen, accentueret af stræbepillerne og de brudte tagflader og funktionen, udtrykt i bygningens lukkede facader og tunge fremtoning, smelter sammen til et bygningsværk af stor og bastant skønhed.

Krudthuset på Carls Bastion er et af de to krudthuse, som Hans V. Steenwinckel den yngste var arkitekt for i 1688-90. De var de første bygninger, der blev opført efter beslutningen om at flytte flådens leje ud fra inderhavnen. Med opførelsen

af forsvarsværket opstod samtidig muligheden for at placere krudt, kugler og andre eksplosiver på afstand af byen, tæt på flåden og beskyttet af forsvarsværket.

Krudthuset rummer således en byplan-, en militærhistorisk og en funktionsbestemt arkitektonisk vinkel. Det fortæller militær- og byhistorie ved såvel sin afsides beliggenhed i forhold til byområdet, og sin afstand til de befolkede militære områder som ved den selvfølgelig omhu, man fornemmer både i den praktiske løsning af problemet med opbevaring af eksplosiver og i bygningens stringente arkitektur.

Kulturarvsstyrelsen finder, som Det Særlige Bygningssyn, at bygningens bærende fredningsværdier ligger i bygningens ydre udtryksform med de fire kontraforcer, valmtaget og de beskedne lysindtag med luger. I bygningens indre knytter de bærende fredningsværdier sig til hovedstrukturen i form af de to store uopdelte rum, det kraftige tømmerværk, de fire krydshvælv og den bærende centralstøje.

Krudthuset på Carls Bastion er en værdig repræsentant for 1600-tallets militærarkitektur.

Rosenborgannekset, Rosenborggade 15-17, København

Fredningen blev besluttet den 8. maj 2007.

Fredningen omfatter Rosenborgannekset, Rosenborggade 15-17, Københavns Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at hjørnebygningen, Rosenborggade 15-17, Københavns Kommune, kaldet Rosenborgannekset, (opført som tilbygning til K.F.U.M.s hus i Gothersgade 1915-17 ved Arkitekt Henning Hansen) har de arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Arkitektonisk har Henning Hansen specielt i facaden mod Rosenborggade skabt et markant arkitektonisk udtryk. Hans virkemidler hertil er hentet mange steder fra. Han sammenstiller de røde mursten, bindingsværket, de barokke elementer i udsmykningen og den romanske buegang med gavlenes karnapmotiv og den markerede skorsten efter engelsk forbillede til et selvstændigt arkitektonisk udtryk, som trods den beskedne grund og husets karakter af tilføjelse formår at markere sig på fornem vis i gadebilledet.

Kulturhistorisk har bygningen betydning som den kristelige bevægelse K.F.U.M.s vægtning af og fokus på betydningen af oplysning af ungdommen. Bygningen tabte imidlertid hurtigt sin betydning som soldaterhjem og har i en længere årrække fungeret som et af Københavns Universitets mange annekser i Indre By.

Bygningens bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til facaden mod Reformert Kirke med de markante gavle og lysgården og i det indre til de to trappeopgange samt bibliotekets og foredragssalens udstrækning og udsmykning.

Rosenborgannekset.

Zøllnerhus, Nørrebrogade 174-176 m.m., København

Fredningen blev besluttet den 28. februar 2007.

Kulturarvsstyrelsen har besluttet at frede Zøllnerhus med bagvedliggende terrasse, gård, garage, retirade og cykelnedkørsel (1934-36 af Charles I. Schou og Erik Kragh), beliggende Nørrebrogade 174-176, Allersgade 1, Gormsgade 2A og 2B, Københavns Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at Zøllnerhus, bestående af et trefløjet etagehus med bagvedliggende terrasse, gård, garage, retirade og cykelnedkørsel (1934-36 af Charles I. Schou og Erik Kragh) har de arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Det sjældent velbevarede Zøllnerhus, der er et af de tidligste jernbetonhuse i Danmark, markerer sig med sin enkle og skarptskårne, pudrede overdel i kombination med den let tilbagetrukne, kobberklædte underetage med dens rundede baldakin og søjler som et af den danske funktionalismes mere raffinerede etagehuse. Hertil kommer husets bagside, hvor butikslokalernes baghus på bedste funktionalistiske vis er udnyttet til en hævet terrasse og

tørreplads, og husets velbevarede indre, hvor såvel trapperum som lejligheder fremstår overvejende meget intakt med de originale døre, gulvbelægninger m.v.

Kulturarvsstyrelsen finder således, at de bærende fredningsværdier især knytter sig til etagehusets form med den kubiske hovedfløj og de let tilbagetrukne sidefløje, den kobberdækkede underetage samt indvendigt de velbevarede trapperum og lejligheder med deres tidstypiske overflader og materialevalg.

Afslutningsvis skal Kulturarvsstyrelsen anbefale, at man for yderligere at styrke fredningsværdierne ved lejlighed:

- pudser facaderne i den oprindelige cremehvide farve.
- giver stueetagens butiksvinduer og -døre en mere ensartet og til huset arkitektonisk mere passende udformning.
- giver jernvinduernes fortsatsrammer en mere ensartet, spinkel og usynlig karakter.
- udskifter trappernes nuværende rækværk i træ ved de fire nye loftslejligheder til rækværk, der bedre harmonerer med de originale.

Zøllnerhus med den let tilbagetrukne, kobberbeklædte underetage og terrasse i baggården.

Fredningsudvidelser

Krengerup, Krengerupvej 96, Ørsted ved Assens

Fredningsudvidelsen blev besluttet den 28. februar 2007.

Kulturarvsstyrelsen har besluttet at udvide den eksisterende bygningsfredning på ejendommen til også at gælde gårdspladsen inklusiv den gennemgående, offentlige vej mod vest og dennes belægninger umiddelbart nord og syd for avlsgårdens porte.

Fredningen omfatter herefter: Krengerup hovedbygning (1772), avlsgården (1771), hesteomgangen (ca.1850), de to fritliggende bygninger mod øst (1838) samt gårdspladsen inklusiv den gennemgående, offentlige vej mod vest og dennes belægninger umiddelbart nord og syd for avlsgårdens porte.

Kulturarvsstyrelsen finder, at gårdspladsen på Krengerup inklusiv den gennemgående vej mod vest og dennes belægninger umiddelbart nord og syd for avlsgårdens porte, har såvel de arkitektoniske som kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en udvidelse af fredningen hermed.

Gårdspladsen udgør en væsentlig del af helheden på Krengerup, hvor den med sin centrale hovedkørselsvej markerer den længdegående akse i det stærkt symmetriske anlæg. Hertil kommer rækken af borner med kæder, som adskiller det store gårdrum i to pladser med tilknytning til hhv. hovedbygningen og den ligeledes fredede, U-formede avlsgård samt brolægningerne, der skaber en funktionel adgang og forbindelse mellem herregårdsanlæggets bygninger.

Kulturarvsstyrelsen finder således, at de bærende fredningsværdier især knytter sig til gårdspladsens åbne og ubebyggede karakter med den øst-vestgående hovedkørselsvej samt gårdspladsens belægninger.

Endelig skal Kulturarvsstyrelsen anbefale, at man ved lejlighed fritgraver den gamle stenbelægning, der formodes at ligge under gruset på hovedkørselsvejen og gårdspladsen foran hovedbygningen og endvidere omlægger landevejen, således, at den ikke går gennem Krengerups Gårdsplads.

Den gennemgående, offentlige vej.

Gårdspladsen foran Krengerup.

Frederiksholms Kanal 30, København

Fredningsudvidelsen blev besluttet den 18. oktober 2007.

Kulturarvsstyrelsen har besluttet at udvide den eksisterende bygningsfredning på ejendommen til også at gælde gårdanlægget.

Fredningen omfatter herefter: Forhuset mod kanalen (materialforvalterboligen 1740, ombygget 1940) med sammenhængende sidehuse og fløjene mod Bryghusgade (1768, udvidet 1818) og Vester Voldgade (magasinet 1748) og mure og porte mod gaderne samt gårdanlægget.

Kulturarvsstyrelsen finder, at gårdrummet i Fæstningens Materialgård, Frederiksholms Kanal 30, Københavns Kommune har de kulturhistoriske og arkitekturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Have- og gårdrummet i Fæstningens Materialgård udgør det samlende element i det fredede bygningsanlæg. Bygningsanlægget er beregnet til at ses udefra, men det indre rum med de omhyggelige belægninger samler de

forskelligartede bygninger til et hele og giver dem betydning. Gården udgør en helhed sammen med bygningen.

Bygningssynet finder, at de bærende fredningsværdier i gårdrummet i Fæstningens Materialgård især knytter sig til gårdrummet's lukkede karakter i sammenhæng med bygningerne.

Gårdrummet i Fæstningens Materialgård.

Strandgade 10, København

Fredningsudvidelsen blev besluttet den 17. oktober 2007.

Kulturarvsstyrelsen har besluttet at udvide den eksisterende bygningsfredning på ejendommen til også at gælde gårdrummet.

Fredningen omfatter herefter: I.B. Schottmanns Gård. Forhuset (1668) ombygget 1775 af Johan Bernhardt Schottmann, med grundmuret sidehus, bindingsværkssidehus og baghus samt gårdrummet.

Kulturarvsstyrelsen finder, at gårdrummet til Strandgade 10, Københavns Kommune har de kulturhistoriske og arkitekturhistoriske værdier, der kan begrunde en udvidelse af fredningen af Schottmanns Gård.

Det smalle, lange gårdrum omsluttet af 1700-tals bygninger og med sin gedigne stenbelægning forsynet med en funktionel ganglinie og rendesten er en uadskillelig del af dette gammelkøbenhavnske ensemble af forhus, sidehuse og baghus, og slutter sig således til det tidsbillede, som fredningen af Schottmanns Gård har ønsket at bibeholde.

Bygningssynet finder, at de bærende fredningsværdier især knytter sig til gårdrummets lukkede karakter og til brolægningen.

Gårdrummet bag Strandgade 10, der nu også er omfattet af fredningen.

Randers Statsskole, Rådmands Boulevard 20, Randers

Fredningsudvidelsen blev besluttet den 15. januar 2007.

Kulturarvsstyrelsen har besluttet at udvide den eksisterende bygningsfredning på ejendommen til også at gælde Randers Statsskoles omgivelser, som afgrænses af hække samt alléer (mod nord, syd og vest) og en træ række mod øst.

Fredningen omfatter herefter: De fire fløje med to udløberfløje i syd og to i nord (1926 af Hack Kampmann s.m. Christian Kampmann og Johannes Frederiksen) samt omgivelserne.

Kulturarvsstyrelsen finder, at Randers Statsskoles omgivelser indgår som en væsentlig rumskabende ramme for selve bygningerne, og at især hovedindgang, sideindgange, alléer, hække, træ rækken mod øst og den indre gård med belægninger og drikkebrønd med skulptur indgår som væsentlige rumskabende elementer i det strengt symmetriske anlæg, hvor kun drikkevandsbrønden er placeret asymmetrisk.

Kulturarvsstyrelsen finder således, at såvel Randers Statsskoles bygninger og omgivelser har de arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en udvidelse af den eksisterende fredning af skolen.

Omgivelsernes bærende fredningsværdier ligger i områdets indramning af alléer, træ rækken og de klippede hække og i fremhævelsen af det aksiale anlæg med en stor friholdelse af arealerne omkring bygningerne.

Med hensyn til bygningerne finder Kulturarvsstyrelsen, at de bærende fredningsværdier i det ydre knytter sig til facader samt vægge og kolonnader i den indre gård og i det indre til portrum, hovedtrapper, fordelingsgange og festsalen.

Randers Statsskoles omgivelser indgår nu også i fredningen.

Hverringe, Hverringevej 206, Kerteminde

Fredningsudvidelsen blev besluttet den 7. maj 2007.

Kulturarvsstyrelsen har besluttet at udvide den eksisterende bygningsfredning på ejendommen til også at gælde den stensatte borgbanke, herunder gårdspladsen samt voldgraven med bro og den stensatte sydvestlige bred.

Fredningen omfatter herefter: den trefløjede hovedbygning (ca.1785-90), den stensatte borgbanke, herunder gårdspladsen samt voldgraven med bro og den stensatte sydvestlige bred.

Kulturarvsstyrelsen finder, at borgbanke, voldgraven, bro og den stensatte sydvestlige bred udgør en uadskillelig del af den arkitektoniske helhed, som Hverringe hovedbygning indgår i.

Voldgraven med stensat bro og borgbanke indgår fremover i fredningen.

Den stensatte sydvestlige bred af Hverringes voldanlæg.

Sølvgades Skole, Sølvgade 16, København

Fredningsudvidelsen blev besluttet den 4. januar 2007.

Kulturarvsstyrelsen har besluttet at udvide den eksisterende bygningsfredning på Sølvgades Skole til også at gælde gitteret (1864) mod Sølvgade samt skolegårdens akacietræ og flagstang.

Fredningen omfatter herefter: Sølvgades Skole, bestående af hovedbygningen (1846-47 af P.C. Hagemann), gitteret (1864) mod Sølvgade samt skolegårdens akacietræ og flagstang.

Kulturarvsstyrelsen finder, at gitteret mod Sølvgade samt skolegårdens akacietræ og flagstang har de kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en udvidelse af den eksisterende fredning hermed.

Gitteret, træet og flagstangen, hvis historie går tilbage til midten af 1800-tallet, er væsentlige, kulturhistoriske elementer i den samlede, fredningsværdige helhed omkring Københavns ældste kommuneskole.

Hertil kommer, at gitteret er arkitektonisk væsentligt som adskillelse mellem skolegården og gaden, og flagstangen og akacietræet som accentuering af akse i det helt symmetriske opbyggede skolekompleks.

Akacietræet, flagstangen og gitteret foran Sølvgades Skole.

Bevaringsværdige bygninger

Pederstrup Ridehus, Pederstrupvej 124, Lolland

Beslutningen om bevaringsværdighed blev truffet den 12. juni 2007.

Kulturarvsstyrelsen har besluttet at udpege Pederstrup Ridehus (1872), beliggende Pederstrupvej 124, Lolland Kommune, som bevaringsværdigt.

Kulturarvsstyrelsen finder, at Pederstrup Ridehus har de kulturhistoriske og arkitektoniske værdier, der kan begrunde en udpegning af huset som bevaringsværdigt. Bygningen er med sin udformning, indretning og størrelse en fin repræsentant for den højere hestekultur i det danske herregårdsmiljø, hvortil kommer den kulturhistoriske sammenhæng med den bygningsfredede hovedbygning.

Pederstrup Ridehus har de kulturhistoriske og arkitektoniske værdier, der kan begrunde en udpegning af huset som bevaringsværdigt.

Fredningsophævelser

Harehavens udhus, Reventlowsvej 3, Brahetrolleborg ved Faaborg

Fredningsophævelsen blev besluttet den 9. august 2007.

Kulturarvsstyrelsen har besluttet at ophæve bygningsfredningen af udhuset til Harehaven, Reventlowsvej 3, Brahetrolleborg, Faaborg-Midtfyn Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder, at udhuset til Harehaven, Reventlowsvej 3 er så misrøgtet, at det ikke længere har de arkitektoniske eller kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en opretholdelse af fredningen.

Harehavens udhus besider ikke længere de kvaliteter, der kan begrunde en fredning.

Storegade 15, Randers

Fredningsophævelsen blev besluttet den 1. marts 2007.

Kulturarvsstyrelsen har besluttet at ophæve bygningsfredningen af hjørnehuset, Storegade 15, Randers Kommune.

Kulturarvsstyrelsen finder ikke, at hjørnehuset (1823), beliggende Storegade 15 i Randers Kommune, ud fra en aktuel, samlet vurdering rummer de nødvendige arkitektoniske eller kulturhistoriske værdier til at den eksisterende fredning kan opretholdes.

Huset, der tidligere var B-fredet, har gennemgået en række væsentlige forandringer, der har ændret husets oprindelige udtryk og udformning, især i det indre. Således fremstår rummene, der i dag er indrettet til restauration, i begge etager som store, vinkelformede rum med frilagt tømmer og frilagte kampesten, nye parketgulve i mørkt hårdtræ, nye fyldingsdøre og to store bardiske.

Storegade 15 i Randers har gennemgået så store ombygninger, at fredningen ikke kan opretholdes.

Fiskerhuset ved Ulse Sø, Bleghuset Koldinghus Allé 3, Fakse

Fredningsophævelsen blev besluttet den 22. oktober 2007.

Kulturarvsstyrelsen har besluttet at ophæve fredningen af Fiskerhuset ved Ulse Sø, Bleghuset Koldinghus Allé 3, Fakse Kommune.

Samtidig har styrelsen besluttet at udpege samme bygning som bevaringsværdig.

Kulturarvsstyrelsen finder, at Fiskerhuset ved Ulse Sø, også kaldet Bleghuset, bestående af beboelseshuset og de to ud for dets gavle beliggende udhuse, Koldinghus Allé 3, Fakse Kommune, ud fra en samlet vurdering ikke længere har de arkitekturhistoriske eller arkitektoniske værdier, der kan begrunde en opretholdelse af fredningen.

Bygningen er udefra set stadig et fint og velbevaret eksempel på en tjenestebolig til en herregård, medens det indre er fuldstændigt ændret. Bygningens indvendige opdeling er fjernet og loftet er ført til kip med frilagte bjælker.

Kulturarvsstyrelsen finder dog, at bygningen og de to udhuses ydre fremtræden kan begrunde en udpegning som bevaringsværdig.

Fiskerhuset ved Ulse Sø med de to udhuse ved gavlene.

Fiskerhuset ved Ulse Sø er udefra stadig et velbevaret eksempel på en herregårds tjenestebolig.

Nøragergård, Solhøjvej 5-7, Durup, Rebild

Fredningsophævelsen blev besluttet den 11. september 2007.

Kulturarvsstyrelsen har besluttet at ophæve bygningsfredningen af hovedbygningen på Nøragergård, Solhøjvej 5-7, Rebild Kommune.

Begrundelsen for ophævelse af fredningen er, at Kulturarvsstyrelsen finder at hovedbygningen på Nøragergård nu er så nedbrudt, at en istandsættelse i meget vidt omfang vil betyde, at kun ganske få dele vil kunne bevares. En fortsat fredning ville indebære, at det meste ville skulle genopføres på baggrund af den foreliggende, begrænsede viden om bygningen. Videre finder Kulturarvsstyrelsen ikke, at Nøragergård i fredningsmæssig henseende har været en så væsentlig og epokegørende bygning, at en kopi vil indeholde tilstrækkelige fredningsværdier til, at fredningen bør opretholdes.

Nøragergård er så nedbrudt, at kun ganske få dele ville kunne bevares i en istandsættelse.

Udvalgte restaureringsager

Alexander Newsky Kirke, Bredgade 53, København

Fredningen omfatter: Kirkebygningen (1881-83 af David Ivanovitch Grimm). Fredet i 1981.

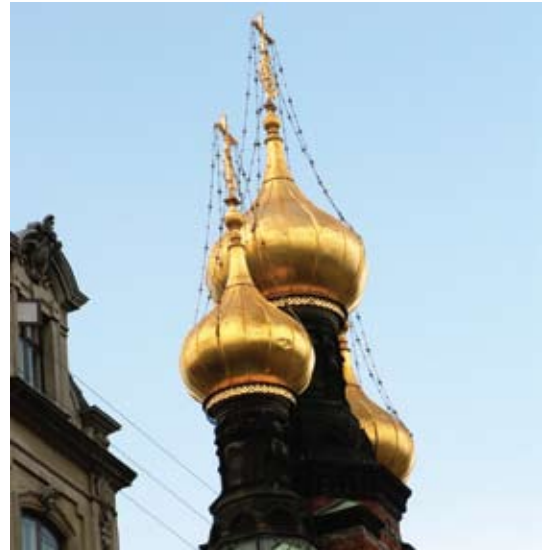
Kulturarvsstyrelsen gav tilsagn om et tilskud på 1. mio. kr. til bygningen den 6. juli 2007.

Kirken er bygget med bidrag af Tsar Alexander III på foranledning af kejserinde Dagmar, Christian IX datter.

Tilskuddet fra Kulturarvsstyrelsen skal bruges til restaurering af kirkens tag, løgkupler, vinduer og facader.

Bygningen er opført i gammelrussiskbyzantinsk stil efter tegninger af den russiske arkitekt og professor ved kunstakademiet i Skt. Petersborg David Ivannovitch Grimm, og under ledelse af Ferdinand Meldahl og Albert Jensen.

Bygningen er i to etager over høj kælder og fremstår med mønstermurværk i røde og grå teglsten og tre karakteristiske løgkupler på gavlen som et markant, eksotisk element i det københavnske gadebillede. På facaden sidder et billede af kirkens skytshelgen Alexander Nevskij, efter hvem kirken er opkaldt.

De løgformede kupler, der er karakteristiske for den gammelrussiske stil.

Alexander Newsky Kirke set fra Bredgade mod kastellet.

Bidstrup, Bidstrupvej 1, Langå

Fredningen omfatter: Samtlige bygninger omkring borggården (nordfløjens kældre 1590, det trefløjede anlæg 1698, ombygget 1760 af Nicolaus Hinrich Rieman), staldgård (vinkelbygningerne 1759-60 af Nicolaus Hinrich Rieman) samt bygningerne langs søndre indkørselsvej (1846 og 1855) Fredet i 1918 og fredningen udvidet i 1964,

I forbindelse med en omfattende ombygning af hovedbygningen på Bidstrup, der blev forestået af Nicolaus Hinrich Rieman i midten af 1700-tallet, opførtes der foran hovedfløjen en balkon mellem nordfløjen og sydfløjen med en bred udsvejet sandstenstrappe fra gårdspladsen til balkonen.

Med hovedindgangene placeret på denne måde opnåede man, at de repræsentative rum i hovedfløjen kunne få dagslys fra både øst og vest. På balkonen blev der opsat et fornemt smedet jerngitter.

Balkonen var i starten af 2007 en støbt konstruktion, der mod gården blev båret af støbejernsøjler og var belagt med teglstensgulv. På et prospekt af J.F. Richardt fra 1854 ses balkonen dog båret af murværk mod gården, med det eksisterende smedejernsgitter.

I smedejernsgitteret på trappen ses i det midterste felt årstallet 1758 og på trappens modsatte side årstallet 1854. Det formodes at 1758 henviser til balkonens opførselsår og årstallet 1854 til den ombygning der senere blev foretaget.

Tilskuddet fra Kulturarvsstyrelsen på 967.000,- kr. blev bevilliget til etablering af ny sandstenstrappe, restaurering af smedejernsgitter, opbygning af ny frontmur med murede åbninger samt støbning af nyt balkondæk med belægning af sandsten.

Balkon, trape og jerngitter før restaureringen påbegyndtes.
Foto: Erik Einar Holms Tegnstue

Fotos fra indvielsen af den restaurerede sandstenstrappe, balkon, og smedejernsgitter.
Foto: Erik Einar Holms Tegnstue

Egebakken, Vedbæk Strandvej 335, Vedbæk

Fredningen omfatter: Hovedbygningen (1841, veranda 1860), stalden og udhuset (1841). Fredet i 1977.

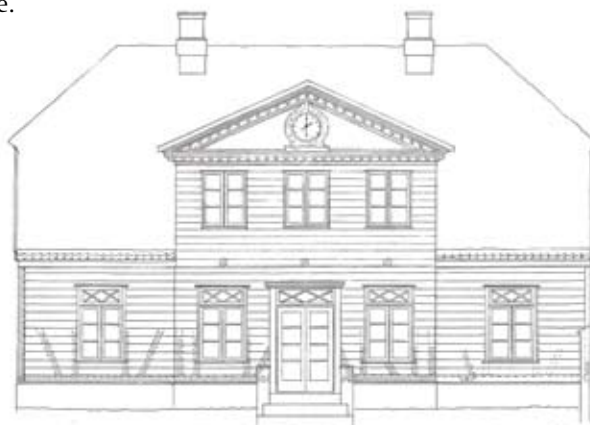
Stråtækt anlæg fra 1841 bestående af hovedhus, gæstefløj (tidligere stald) og portnerbolig (tidligere udhus).

Hovedhuset fremstår i dag med en vandret klinklagt bræddebeklædning, mens gæstefløj og portnerbolig fremstår pudsede.

I forbindelse med et ejerskifte er bygningerne under restaurering herunder udbedring af bindingsværket bag bræddebeklædningen på hovedhuset, som har vist sig at kræve yderst omfattende udskiftninger af tømmer.

Gæstefløjen, hvis pudslag aktuelt er fjernet for restaurering af bindingsværket, vil fremover igen fremstå med pudsede tavler og hvidkalket over stok og sten.

Kulturarvsstyrelsen har ydet 1 mio. kr. i støtte til de omfattende restaureringsarbejder, der er vigtige for husets fortsatte opretholdelse.

Tegninger af Egebakken udført af Topsøejensens Tegnesteue.

Frijsenborg, Pøt Møllevej 15, Hammel

Fredningen omfatter; Den trefløjede hovedbygning (1500-tallet og senere, totalt ombygget 1862-82 af Ferdinand Meldahl). Fredet 1978.

Tagene på Frijsenborg har gennem længere tid været under observation og der er blevet konstateret utætheder flere steder med begyndende skade på undertag og tømmerkonstruktioner til følge. Tårnenes vindfløje er gået fast og den oprindelige forgyldning af mange detaljer er forsvundet.

Restaurering af tårne, dekorationer og omlægning af tagene er et omfattende projekt, der planlægges strakt over en årrække. I første etape omfatter arbejdet omlægning af kobbertagene på hovedbygningens to hjørnetårne samt smedejerns detaljer på rygningen af vestfløjens to små udløberfløje mod gården.

Kulturarvsstyrelsen har ydet tilskud på 900.000,- kr. til restaureringsarbejderne på tårnenes tage.

Frijsenborg med de mange detaljer og tårne med kobbertage.

Hesselmed, Hesselmedvej 8, Ål ved Blåvandshuk

Fredningen af Hesselmed omfatter: Hovedbygningen (1770'erne) og sidebygning samt de omgivende jordvolde og grave. Fredet i 1945.

Hesselmeds hovedbygning er en af de få tilbageværende, der repræsenterer den beskedne herregård, som tidligere var mere udbredt i Sydvestjylland. Hesselmed skal være oprettet som hovedgård i 1525, og voldstedet skal være anlagt i 1533.

Den nuværende hovedbygning er opført efter en brand 1745 og stod færdig samme år. Ladegården oplyses at være brændt i 1774 og genopført samme år.

Kulturarvsstyrelsen har givet tilsagn om tilskud på 1 mio. kr. til Hesselmed den 21. marts 2007 til restaurering og istandsættelse af hovedbygningen.

Der foretages en istandsættelse og restaurering med reetablering af væsentlige dele af den oprindelige indretning som den blev registreret i 1954. Arbejdet omfatter et nyt tag af røde vingetegl gl. dansk model herunder istandsættelse af tagkonstruktionen og bjælker, ommuring af gesims og skorstene samt restaurering og fornyelse af vinduerne. Interiørmæssigt genskabes salen øst for forstuen. Trappen til 1. sal og gulvbelægning i forstuen reetableres, og de flisebeklædte vægge og kælderen fra før 1745 restaureres. Desuden genskabes på 1. sal i midten af bygningen alkoverummet bag trappen og værelserne.

Den beskedne herregård Hesselmed.
Foto: Steffen M. Søndergaard

Jægerspris Slot, Hovedgaden 1, Dråby

Fredningen omfatter: Hovedbygningen (nordfløj: middelalder, ombygget flere gange, tårnet ca. 1600; sydfløj: ca. 1600, men ombygget 1721-22 og senere; østfløj: 1730-31). Fredet i 1918.

Jægerspris Slot, som i størsteparten af sin historie har været i kongeligt eje, har sin oprindelse i middelalderen, hvor det gamle stenhus, Abrahamstrup, stadig udgør den midterste del af nordfløjen. I 1600-tallet blev der opført et trappetårn på middelalderhusets sydside og en fritliggende, enetages længe syd for. En østfløj fulgte i 1720'erne og i 1740'erne tilføjedes en etage til sydfløjen og nordfløjen forlængedes mod vest. I dag fremstår anlægget som et sammenhængende, trefløjet anlæg.

Efter en kortere periode med privat ejerskab, tilbagekøbte Frederik VII slottet på grevinde Danners fødselsdag, den 21. april 1854. Slottet blev da indrettet til privatbolig for parret og det blev derfor bygget betydeligt om, både udvendigt og indvendigt.

I den tilhørende park er der indrettet en mindelund over berømte danske og norske hædersmænd med 54 skulpturer, udført af Johannes Wiedewelt omkring 1780.

Hele bygningsanlægget er nu ved at blive sat i stand udvendigt. Alle facader istandsættes og afsluttes med en laserende rød kalk, vinduesindfatningerne, der i sin tid er udført med cementpuds, bliver malet med silikatmaling og tagene bliver lagt om med sortglaserede tegl. I forbindelse med tagarbejderne bliver ovenlys-vinduerne på nordsiden erstattet med traditionelle støbejernsvinduer. Alle vinduer bliver istandsat og nymalet.

Den sidste etape, som har modtaget 1 mio. kr. i støtte, omfatter nordsiden af middelalderhuset samt de tilstødende fløje.

Jægerspris Slot med det gamle middelalderhus, der udgør midterste del af nordfløjen.

Krogerup, Krogerupvej 13, Humlebæk

Fredningen omfatter: Hovedbygningen (1779, ombygget 1837). Fredet i 1918.

Hovedgården Krogerup blev opført af familien von der Maase. Hovedbygningen i klassicistisk stil blev opført med høj kælder, stueetage, mansardtag og uudnyttet tagetage. Samtidig blev den brolagte opkørsel med sandstensborner og kæder anlagt. I 1837 blev hovedbygningen af familien Brun forhøjet og afsluttet med et helvalmet tag med sortglaserede tegl. 1885 blev der i samme stil tilføjet et trappetårn med tilhørende balkonprydede udbygninger på bygningens østgavl.

Bygningen fremstår 11 fag lang, grundmuret over en sorttjæret sokkel med pudsede, hvidkalkede facader med kvaderlisener i de to gavlfag. Omkring vinduer og døre er fremspringende indfatninger. Over den kraftige gesims er taget helvalmet, med glaserede, sorte tegl. I kippen er tre hvidkalkede skorstene med sokkel og udkrøning.

I 1946 blev Krogerup Højskole oprettet, første forstander var Hal Koch. I 1959 blev der tilføjet en elevfløj og festsal. Siden er der bygget blandt andet forstanderbolig og værksteder. Højskolen har i årets løb 150 deltagere på de længerevarende kurser og 400-600 elever på ugekurserne.

Efter en bygningsgennemgang i 2002 stod det klart, at hovedbygningen havde et betydeligt vedligeholdelsesbehov.

Formålet med istandsættelsesarbejderne var at eftergå tag og kviste samt at reparere facaderne med kalkmørtel, i stedet for de cementreparationer, der her og der var kommet til. Alle vinduer og de tofløjede, rigt dekorerede, oprindelige hoveddøre skulle afrensnes, repareres og genopmales.

I forbindelse med reparationen af facaderne, viste det sig, at reparationsbehovet var større end først antaget. Det viste sig også, at bygningen tidligere har været dekoreret med en rød kalkning omkring vinduer, døre og på lisenerne.

Den røde farve var meget kulørstærk og efter adskillige farveprøver, blev det derfor besluttet at give kælderetagen, der springer lidt frem for den øvrige facade, samt indfatningerne om hoveddørene en rosa kalkning inspireret af den bornholmske sandstens farve. Der er anvendt Nexøsandsten som trappetrin, borner og kanter langs kørerampen op til hovedindgangen.

Krogerups hovedbygning før og efter restaureringen.

Lungholm, Rødbyvej 22-24, Holeby

Fredningen af Lungholm omfatter: Hovedbygningen (1856 af L.A. Winstrup, med senere om- og tilbygninger 1906 af H.C. Glahn), de to sidelænger (1500- eller begyndelsen af 1600-tallet), gravene omkring den indre del af haven og mellem gl. avlsgårdsareal og hovedbygningen samt broerne over disse og deres tilhørende rækværk. Fredet i 1918.

Hovedbygningsanlægget på Lungholm har en lang bygningshistorie og har været igennem mange forandringer. Den nuværende hovedbygning er tegnet af arkitekt Winstrup og opført i 1856-57, hvorimod de to længer er resterne af Palle Rosenkranz' ældre anlæg fra 1639.

På Winstrups originaltegning fra 1853 kan man se, at det har været hans intention at adskille tagenes farver, så den nye hovedbygning distancerede sig fra de mere stilfærdige sidelænger.

Tilskuddet fra Kulturarvsstyrelsen er bevilget til en omlægning af tagene på hovedbygningsanlæggets øst- og vestlænger. I den forbindelse er tagbelægningen ændret fra blådæmpede til røde vingetegl.

Tidligere fremstod anlægget sløret, da de forskellige bygningskroppe uden held var søgt samlet med samme tagfarve – imod Winstrups idé da han tegnede hovedbygningen i 1853.

Lungholm efter sidefløjenes tage er omlagt med røde sten.

Fotos: Merete Lind Mikkelsen.

Odden Hovedgård, Oddenvej 31, Mygdal ved Hjørring

Fredningen omfatter: Hovedbygningens sydføj (1455), østføj (1520) og vestføj (1800-tallets slutning) samt det lave hus ved østføjens nordgavl (1800-tallet), brobelægningen på gårdspladsen og tilkørselsvejen samt hegnsmuren langs gårdspladsens nordside. Fredet i 1918 og fredningen udvidet i 1987.

Odden Hovedgård er anlagt på et voldsted, der står med stejle skrænter ned mod de nu udtørrede grave. Bygningsanlægget består af to hvidkalkede senmiddelalderlige længer på to etager samt en nyere bygning i en etage mod vest. Ridder Oluf Andersen Lunge, der var den første, der skrev sig til Odden i 1454, har formentlig lagt grunden til bygningsanlægget. Sydføjen dateres til 1455. Østføjen, der er bygget over en ældre kælder, er antageligt opført før 1520. I 1700-tallet moderniseredes bygningernes indre og den nuværende smukke hovedtrappe blev opstillet. 1763 nedbrændte en bindingsværkslænge mod vest, der var opført

1652 sammen med den nu forsvundne nordre længe opført i grundmur. I ca. 1840 blev gavlenes kamtakker nedtaget, og bygningsanlægget fik herefter sit nuværende udseende.

Tagfladerne var utætte og stormskadede, hvilket medførte vandskader i rummene på 1. sal og i stueetagen og tagværkets tømmer var angrebet af råd. I 2007 blev tagfladerne lagt om, tagværket gennemgribende istandsat og skorstenspiberne ommuret. Kulturarvsstyrelsen ydede et tilskud på 875.000,- kr. til tagarbejderne.

I 2007 igangsattes et projekt til istandsættelse af udvalgte interiører, som var budgetteret til 1.700.000 kr. Styrelsen bevilgede et tilskud på i alt 500.000,- kr. til gennemførelse af dette projekt.

I årene forud har Kulturarvsstyrelsen ydet økonomisk støtte til restaurering af de originale 1700-tals vinduer mod gården.

Odden Hovedgård efter restaureringsarbejderne er gennemført.

Foto: Erik Einar Holms Tegnestue

Risinge, Risingevej 7, Flødstrup ved Ullerslev

Fredningen omfatter: Det trefløjede anlæg, bestående af hovedbygningen (1750, udvidet 1794 og restaureret 1933) med tårn (1903 af Anton Rosen) og to sidefløje med en på den nordlige fløj påbygget mejeribygnig (ca. 1850). Fredet i 1989.

Tilskuddet fra Kulturarvsstyrelsen er bevilget til 2. etape af istandsættelsen af hovedbygningens tag.

1. etape omfattende taget på sidefløjen med driftslederboligen. 2. etape omfatter øvrige tagflader på hovedbygningen.

Arbejderne omfatter reparation af rådskadet træværk og imprægnering af tagværket, samt oplægning af nyt tegltag på underlag af brædder og pap.

Projektet omfatter også en istandsættelse af facaderne på tårnet, herunder afrensning af eksisterende malingslag, pudsreparationer samt restaurering af eksisterende vinduer og bindingsværk med afsluttende overfladebehandling.

I forbindelse med arbejderne fjernes alle ovenlysvinduer. Der oplægges nogle steder traditionelle støbejernstagvinduer som erstatning for ovenlysvinduerne.

Risinge set fra have-
side og gårdside.

Rønningesøgård, Søgårdsvej 10, Rønninge

Fredningen omfatter: Hovedbygningen (østfløjen 1596; vestfløjen, der er senere, er ombygget 1757) og gravkapellet (1859 muligvis af August Klein). Fredet i 1918. Fredningen udvidet i 1990.

Rønningesøgårds gravkapel er opført i 1859 til hofjægermester Johan Jacob de Mylius' familie. Den ottekantede bygning med indadskrånede mure, mønstermurværk i gule og røde sten, fire store stræbepiller og indvendige krydshvælv henter inspiration fra både romansk, byzantinsk og gotisk arkitektur. Taget er derimod belagt med den på det tidspunkt helt nye skifermateriale, der i toppen afsluttes af et ottekantet støbejerns ovenlysvindue.

Gravkapellet er tilskrevet arkitekt August Henning Klein, der i 1860'erne udførte tegninger til andre bygningsarbejder på Rønningesøgård. I 1859 var Klein dog stadig under uddannelse som arkitekt, og gravkapellet ligner ikke andre af Kleins arbejder. Andre arkitekter er nævnt, men der hersker stadig tvivl om, hvem der har stået for denne mærkværdige og fascinerende bygning.

Gravkapellets indre rummer 16 kister, som dels er anbragt i krypten og dels i det store centralrum. Både gravkapellets ydre og indre trænger hårdt til restaurering, ligesom mange af kisterne er i dårlig stand efter flere indbrud og hærværk. Kulturarvsstyrelsen støtter arbejderne med 1 mio. kr., hvoraf tilskuddet på ca. 800.000,- kr. til de udvendige arbejder er hentet fra de såkaldte herregårdsmidler, der netop går til arbejder, som understøtter bærende fredningsværdier på herregårdens bygninger.

Vue gennem
gravkapellets indgang.

Gravkapellet ved
Rønningesøgård.

Nørholm, Stokkebrovej 1 og 7, Thorstrup ved Varde

Fredningen omfatter: Hovedbygningen (1780) med lavere sidebygninger, mure og portpiller (1776 og 1779). Den hermed sammenbyggede længe mod øst samt tilbageværende mure af avlsgårdens lade (1762), søndre og nordre længe (1759 og 1766). Endvidere granitpillerne på gårdspladsen (1764) samt vandmøllen (1792, muligvis 1752) med sammenbygget stuehus og smedie. Fredet i 1918. Fredningen udvidet i 1964.

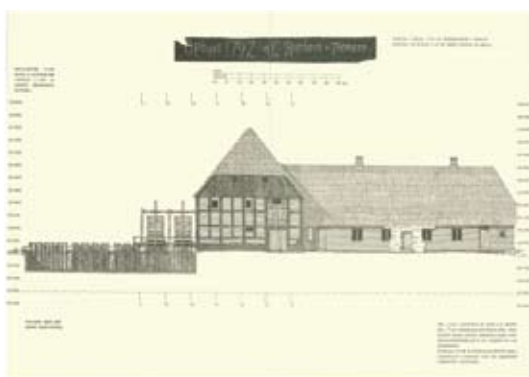
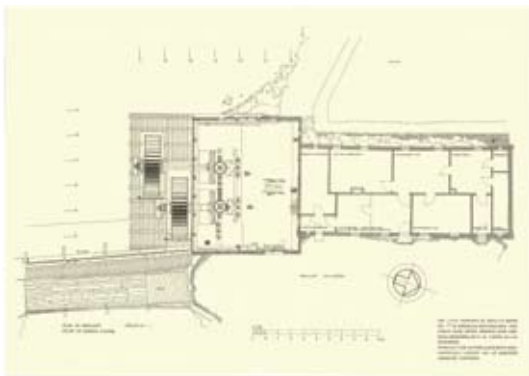
Nørholm Vandmølle er den eneste tilbageværende godsmølle i Ribe amt, der stadig er i godsets eje. Vandmøllen omtales første gang i 1406. Den nuværende møllebygning i bindingsværk er iflg. en dørhammer opført i 1792. Fra møllens nordside udgår en grundmuret møllebolig.

Kulturarvsstyrelsen har givet tilsagn om tilskud på 1 mio. kr. til Nørholm Vandmølle 25. maj 2007. Herudover har A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til Almene Formål bevilget 4,1 mio. kr. til restaurering og istandsættelse af vandmøllen.

Der foretages en istandsættelse og restaurering af møllebygningens bjælkelag, bindingsværk, gulve, trapper, vinduer, døre og ydervægsbeklædning. Endvidere fornyelse af ydervæg under møllen og granitsokkel samt ommuring af tavl og retablering af stenpikning.

Der er planlagt et genopretningsprojekt for Varde Å, hvor den åstrækning, der løber gennem Nørholms tilliggende indgår. Genopretningen, der gennemføres i perioden 2005 - 2009, omfatter genskabelsen af åens oprindelige vandføring som den var før udvidelsen af Karlsgårde Vandkraftværk i 1945.

Ved Nørholm Gods genskabes to biløb: Tilløbskanalen til Nørholm Mølle oprenses og åbnes. Det samme gælder en ældre voldgrav øst for Nørholms Park. Formålet er dels at sikre passage for store afstrømninger forbi Nørholm, dels at genskabe kulturmiljøet i tilknytning til godset. Hovedformålet med genopretningsprojektet er imidlertid at skabe gunstig bevaringsstatus for den udryddelsestruede og af EU højt prioriterede laksefisk snæbel.

Opmålingstegninger af Nørholm Vandmølle udført for Nationalmuseets mølleudvalg i 1961 af Christen Justesen.

Nørholm Vandmølle. Foto: Steffen M. Søndergaard

Vestersøhus, Vester Søgade 44-78, Gyldenløvesgade 21, København

Fredningen omfatter: Etageejendommen (1935-36 og 1938-39 af Kay Fisker og C.F. Møller). Fredet i 1994.

Den imponerende lange boligkarré som danner en smuk "byvæg" ud mod Skt. Jørgens Sø, er især karakteriseret af sit rytmiske spil af altaner og øverste etages terrasser og markante vinduesløse murkam, som afslutter og samler hele husets lange flugt.

Altankarnap-systemet, som fik sin form efter en lang skitseringsproces, giver facaden liv ved de skiftevis tilbageiggende skyggefulde nicher og lyse, fremskudte rækværker.

Der er ydet tilskud til renovering af vinduer, altanbunde samt altanrækværker. På grund af rækværkernes specielle konstruktion med indeliggende jernoverflader, der ikke kunne malervedligeholdes blev det nødvendigt at forny jernet samt afstandsstykker mellem balustre og bærende sceptre med rustfrit stål. Ved genmontagen blev de hundredevis af sceptre og afstandsstykker samlet som "perler på en snor", en metode, som krævede særlig omhyggelig opmåling og tilpasning for hver enkelt rækværkssektion.

Restaureringen af altanernes rækværker krævede særlig omhyggelig opmåling og tilpasning af hver enkelt sektion.

Vestersøhus' lange facade mod Vestre Søgade.

Herregårdsmidlerne

Borreby, Borrebyvej 45-49, Magleby ved Skælskør

Fredningen omfatter: Dobbeltvoldstedet med grave og broer, hovedbygningens nordfløj (1598), østfløj (1639), sydfløj (1642) og vestfløj med portgennemkørsel (1649, ombygget 1781 og 1850) og den vest derfor liggende vognportbygning og tinghuset samt laden langs nordre grav og samtlige bygninger langs søndre grav. Fredet i 1918 og fredningen udvidet i 1954.

Det ældste Borreby er nævnt i 1345 mens det nuværende er rejst efter reformationen i 1556 som et af de største eksempler på de forsvarsprægede herregårde. Bygningen er opført i røde munkesten på en kraftig kampestenssokkel. På bygningen er der fire firkantede tårne udstyret med skydeskår og hemmeligheder. Tilkørslen sker fra nord over muret bro og voldgrav. Hovedbygningens ydre er ikke blevet ændret væsentligt gennem tiden.

Kulturarvsstyrelsen har ydet tilskud på 950.000,- kr. til restaurering af gobeliner på Borreby Gods. Der er ansøgt om støtte til at restaurere 15 gobeliner på godset fordelt i tre rum: Hall, havestue og spisestue. Gobelinerne i havestuen er opsat af ejeren Villum Berregaard i 1700-tallet og de resterende af A.C.H. Castenschiold i 1900-tallet. Der gives i første fase støtte til 4 sammenhørende barokke gobeliner i godsets hall, som er vævet i Brüssel i slutningen af det 17. århundrede. Gobelinerne er signeret: Geeraet van der Strecken -B-B. Gobelinerne, der er mellem 9 og 14 m2 store, viser Pallas Athene med henholdsvis Æolus og Ceres, som Beskytterinde og den Sande tros sejr af Afguderne.

De barokke gobeliner på Borreby Gods.

Frederiksdal, Hummeltoftevej 183-187, Frederiksdalsvej 351, Sorgenfri

Fredningen omfatter. Hovedbygningen (1744-45) af Nicolai Eigtved, ombygget 1752-53 af Gottfried Rosenberg), de to pavilloner foran denne (1882) samt gartnerboligen (1741 af Elias David Häusser, ombygget ca. 1830) med espaliermuren i haven. Fredet i 1918.

Vestre kartouche, placeret over sydfacadens siderisalit, var i 1992-93 så stærkt forvitret, at der var fare for nedstyrtning af dele og en genhugning blev sat i værk.

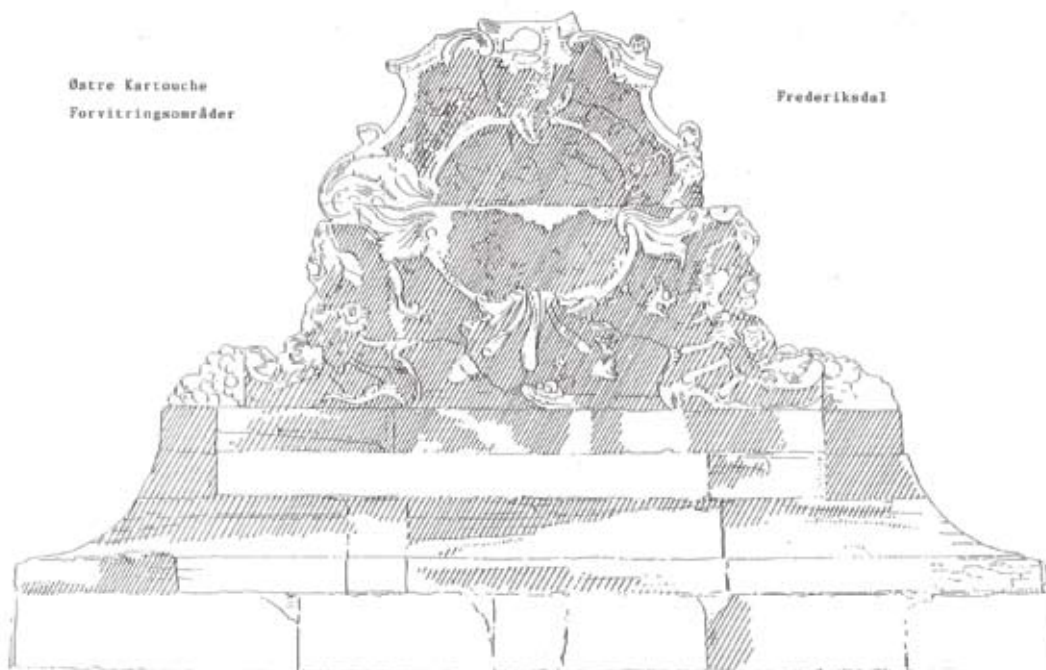
Aktuelt er det den østre kartouche, som på grund af stærk forvitring, skal genhugges.

Kulturarvsstyrelsen har ydet tilskud på 1 mio. kr. til genhugning af kartouchen.

Østre Kartouche
Forvittringsområder

Frederiksdal

Tegning af østre kartouche på Frederiksdal. De skraverede området angiver kartouchens omfattende forvitringsskader.

Hvidkilde, Fåborgvej 260, Egense ved Svendborg

Fredningen omfatter: Hovedbygningen (midterfløjen delvis 1500-tallet, ombygget og udvidet 1742 formentligt af Philip de Lange). Fredet i 1918.

Hovedbygningen på Hvidkilde stod i 1742 færdigt som et rent barokpalæ efter en omfattende ombygning. Riddersalens seks gobeliner formodes indkøbt i Flandern og derefter tilpasset Hvidkildes riddersal.

Hvidkilde har i de senere år gennemgået omfattende restaureringer af bl.a. indgangsportal, hovedtrappe samt den imponerende riddersal. Kulturarvsstyrelsen gav i 2006 støtte på 1 mio. kr. til restaurering af salens stuklofter, fløjdøre, vægpaneler, gulvet af fyrrebrædder med intarsia af egetræ, kaminstykker m.m., og i 2007 følges op på disse arbejder med en restaurering af de sjældne gobeliner.

Gobelinerne er vævet i 1600-årene og viser landlivets forskellige beskæftigelser og glæder. Der spilles musik og danses i parken, man ryger, drikker og spiller kugler, der er et motiv med mad, vin og jalousidrama, et ungt par løber glade langs søbredden, køkkenpigen kommer

med madkurven og skovhuggerne er i gang med opsavning af et fældet træ.

Gobelinernes tilstand er generelt dårlig med mange træskader, store falmede partier ("blåskade"), forurening med støv- og sodpartikler, skæmmende og skadelige stopninger samt huller og mølskader. Der kræves nu en grundig og dybdegående rensning og konservering for at kunne bevare gobelinerne for eftertiden. Kulturarvsstyrelsen har givet tilsagn om støtte på 1 mio.-kr. fra de særlige herregårdsmidler til dette specielle og omkostningstunge arbejde.

Gobelin i riddersalen.

Riddersalen med gobeliner og gulv af fyrrebrædder med egetræ-intarsia.

Nakkebølle, Østergyden 3, Åstrup ved Fåborg

Fredningen omfatter: Hovedbygningen (1559).
Fredet i 1918.

Nakkebølles mure rejser sig direkte op fra voldgraven, og bygningen smykker sig med fremkragede etager over konsolbårne kurvehanksbuede friser, kvadratiske hjørnetårne med svungne gavle, sandstensportal med inskriptioner og herskabets våben samt et mageligt trappetårn med italiensk trappe.

Nakkebølle har gennem tiderne gennemgået en del bygningsændringer i det indre, men i spisesalen, der er dekoreret med ti flamske gobeliner fra 1700-årene, findes en velbevaret og enestående helhed. Gobelinerne er antagelig opsat omkring 1730-40 og er sømmet direkte på alle vægge og henover to af rummets døre.

Gobelinerne, der viser scener fra skoven, er stærkt nedbrudte af sollys, fugt, opløste salte fra væggene, snavs, møl- og musegnav, fysisk slitage ved dørgrebene, rust fra sømmene, stramme stopninger og den meget stærke udspænding, der er foretaget ved ophængningen.

Konserveringsarbejdet startede i 1995, og siden da er seks af tapeterne færdigkonserveret. Erfaringerne herfra danner grundlag for det aktuelle projekt, der omfatter rummets sidste fire gobeliner. Kulturarvsstyrelsen støtter arbejdet med 1.123.000,- kr. fra de særlige herregårdsmidler.

Detalje af en af Nakkebølles gobeliner.
Foto: Jesper Hyllemose.

Nakkebølle.
Foto: Jesper Hyllemose

Sanderumgård, Sanderumgårdsvej 150, Davinde

Fredningen omfatter: Pavillonerne "Tankefuld" og "Sommerlyst" i parken (ca. 1800). Fredet i 1945.

I umiddelbar tilknytning til Sanderumgårds hovedbygning findes en smuk romantisk landskabshave, én af de første af sin slags i Danmark. Et større kanalsystem på ca. 2 km binder øer, plæner, skov og park sammen. Haven blev anlagt af Johan Bülow (1751 – 1828) i perioden 1793 til 1828, og Sanderumgård blev i disse år et midtpunkt for dansk kunst, litteratur og videnskab med en inspirerende strøm af tidens kulturpersonligheder som gæster.

I parken findes to fredede pavilloner: Tankefuld og Sommerlyst. Sommerlyst er muligvis opført af G.F. Hetsch (1788-1864), og de udvendige relieffer tilskrives Thorvaldsens værksted.

Tankefuld blev restaureret med tilskud fra Kulturarvsstyrelsen i 2006, og i 2007 har styrelsen givet tilsagn om støtte på 1 mio. kr. fra de særlige herregårdsmidler til restaurering af Sommerlyst. Pengene skal gå til et nyt stråtag, reparation af bindingsværk, sætningsskader, nye gulve samt konservatorundersøgelse og restaurering af to relieffer og de indvendige dørstykker.

Der findes en helt unik dokumentation for, hvorledes parken oprindeligt har set ud, idet Johan Bülow fik beskrevet, tegnet og malet herlighederne af Guldalderens ypperste kunstnere, f.eks. C.W. Eckersberg og Nikolaj Abildgaard. Der arbejdes i øjeblikket på en stor rekonstruktion af hele parken, som efter planen skal stå færdig i 2010. Den landskabelige have vil efter endt restaurering være åben for offentligheden.

Pavillonen "Sommerlyst" ved Sanderumgård.

Pavillonen "Tankefuld" i parken ved Sanderumgård.

Egne bygninger

Karnaphuset

Karnaphuset, Østergade 2, Rønne, Bornholm. Fredet 1974.

Kulturarvsstyrelsen købte i 2004 det lille og dengang meget forfaldne Karnaphus i Rønne. Huset er fra 1753 og indgik oprindeligt som del af stuehuset i en trelænget skippergård. Det er det sidste hus i Rønne, som har bevaret den særlige bornholmske karnap med buet frontkvist. Karnaphuset udmærker sig desuden ved et enestående klassicistisk interiør i stuen bag karnappen. Overvæggene er her beklædt med 850 blå-hvide hollandske fliser, der er fine snedkerdetaljer på døre og paneler og bemalede dørstykker med landskabsmotiver. Efter grundige bygningsarkæologiske undersøgelser begyndte Kulturarvsstyrelsen i 2006 en gennemgribende restaurering. Arkitekt MAA Mette Mægaard Nielsen har ledet arbejdet og også tegnet et nyt sidehus (ikke fredet), hvori der bl.a. er indrettet badeværelse. Istandsættelsen af Karnaphuset og opførelsen af sidehuset blev afsluttet i 2007, og i 2008 vil huset blive sat til salg.

Stenbrudsgården

Stenbrudsgården, Stenbrudsvej 55, Nexø, Bornholm. Fredet 1988.

Stenbrudsgården nord for Nexø blev overtaget af staten i 1992. Gården er fra 1759 og ligger i tilknytning til det gamle Frederiks Stenbrud (opkaldt efter Frederik V), hvor der igennem næsten 200 år blev produceret i tonsvis af den kendte, rødlige Nexø-sandsten. Stenbrudsgården er bygget af ”bröksten”, dvs. affald fra sandstensproduktionen, og var indrettet med tre boliger til bruddets daglige ledelse: inspektør, stenhuggermester og smedemester. Desuden hørte der stald og lade til gården. Ved statens overtagelse var bygningerne meget forfaldne, og restaureringen stod på fra 1992, til Kulturarvsstyrelsen i 2005 kunne afslutte arbejdet. Det er arkitekterne Ruth og Søren Lundqvist, der har stået for restaureringen og indretningen til kontorer og mødelokaler. I december 2007 blev Stenbrudsgården solgt til Sparekassen Bornholms Fond.

Til højre: Stenbrudsgården.

Karnaphusets karnap.

Bremerstente

Bremerstente, Faurhøjsvej 43, Vester Åby, Faaborg-Midtfyn Kommune. Fredet 1987.

Kulturarvsstyrelsen købte i 2005 et fredet, men meget forfaldent landarbejderhus ved herregården Brahetrolleborg på Sydfyn. Det stråtækte bindingsværkshus fra begyndelsen af 1800-tallet har stor kulturhistorisk betydning som del af den velbevarede helhed omkring Brahetrolleborg. I tilknytning til herregården ligger der en række andre fredede bygninger, bl.a. hospital, vandmølle (se nedenfor), forvalterbolig, landarbejderhuse og fiskerhytter, der tilsammen illustrerer forskellige sider af livet på et gods i 1700- og 1800-tallet. Brahetrolleborg var i årene 1775-1801 ejet af Johan Ludvig Reventlow, en af foregangsmændene i tidens store landboreformer. Landarbejderhuset Bremerstente var både i dårlig stand og helt utidssvarende, da Kulturarvsstyrelsen overtog det. I 2006 påbegyndte styrelsen en gennemgribende istandsættelse og modernisering under ledelse af arkitekt MAA Thomas Hillerup. Ved udgangen af 2007 står huset stort set færdigt i det ydre. Der er lagt nyt stråtag, og bindingsværk, murede tavler, døre og vinduer er gennemrestaureret. Projektet forventes afsluttet i 2008.

Salling Østergaard

Salling Østergaard, Østergårdsvej 1, Åsted, Skive Kommune. Fredet 1918.

Den lille herregård Østergaard ved Limfjorden blev overtaget af staten i 1999. Den havde på det tidspunkt været ubeboet i en årrække, og forfaldet var fremskredent. Herregårdens ældste fløj, vestfløjen, stammer fra slutningen af 1400-tallet, og i løbet af 1500-årene blev de øvrige tre fløje bygget til. Det firefløjede anlæg omkranser en gårdsplads på blot 9 x 9 meter. Salling Østergaard har en lang historie med mange forskellige ejere, der har forsøgt at tilpasse herregården til skiftende tiders behov. Den oprindelige rumopdeling er dog i hovedtræk bevaret, og flere steder er der spor efter noget så sjældent som verdslige kalkmalerier fra 1400- og 1500-tallet. Den udvendige istandsættelse af murværk, vinduer og døre blev afsluttet i 2003, og der udføres nu løbende vedligeholdelse. Den indvendige istandsættelse vil blive omfattende, og Kulturarvsstyrelsen overvejer nu, hvorledes den skal gribes an.

Til venstre: Bremerstente før og undervejs i restaureringsarbejderne.

Interiør fra Salling Østergård.

Brahetrolleborg Vandmølle

Brahetrolleborg Vandmølle, Reventlowsvej 2, Faaborg-Midtfyn Kommune. Fredet 1945.

Kulturarvsstyrelsen overtog i 2006 en anden af herregården Brahetrolleborgs fredede bygninger, vandmøllen fra 1792 (se Bremerstente ovenfor). Vandmøllen ligger meget markant ud til landevejen og lige over for herregårdens hovedbygning. Dens historie går tilbage til middelalderen, og møllen har i sin nuværende skikkelse været i drift til langt op i 1900-tallet, først som kornmølle og senere til el-produktion. Selve vandmøllen er bygget sammen med et stuehus, der fortsat er beboet. Da Kulturarvsstyrelsen overtog ejendommen var taget over møllehuset styrtet delvist sammen, og den træbeklædte sydside mod vandløbet havde alvorlige sætningsskader. Kulturarvsstyrelsen har sikret og afdækket de bevarede dele af bygningen, men har ikke påbegyndt en genopbygning af anlægget.

En af gavlene på Brahetrolleborg Vandmølle som den så ud da Kulturarvsstyrelsen overtog den.

Trekroner

Trekroner 1, Københavns Havn.

Fredningen omfatter: Trekroner Fort. Søfortet med alle anlæg og bygninger (1787 og senere), Fredet i 1984.

Søfortet Trekroner i Københavns Havn blev købt af staten i 1984 og fredet samme år. Fortet ligger på en kunstig ø anlagt fra 1787 og i en årrække frem. Dets historie har været omskiftelig. Frem til Første Verdenskrigs afslutning var Trekroner et vigtigt led i hovedstadens befæstning, og fortet blev i flere omgange udbygget og forstærket. I 1930'erne fungerede øen som

populært forlystelsessted for københavnere, indtil Anden Verdenskrig satte en brat stopper for morskaben, og tyske soldater indtog øen. Efter krigen lå Trekroner ubenyttet hen i næsten 40 år. Da staten overtog fortet, begyndte en langvarig og tiltrængt restaurering, som Kulturarvsstyrelsen nu viderefører. I 2007 blev den store betonrestaurering af kasematbygningens tag og facader afsluttet. Og der arbejdes nu på et projekt, der i 2008-09 skal sikre og reetablere bygningens store porte, lemme, døre og vinduer. Trekroner er åbent for besøgende i sommermånederne og er igen blevet et populært udflugtsmål midt i København.

Trekroner Fortets kasematbygning og fyrtårn.

De hvælvede lofter i kasematbygningen.

Fordeling af tilskudsmidler

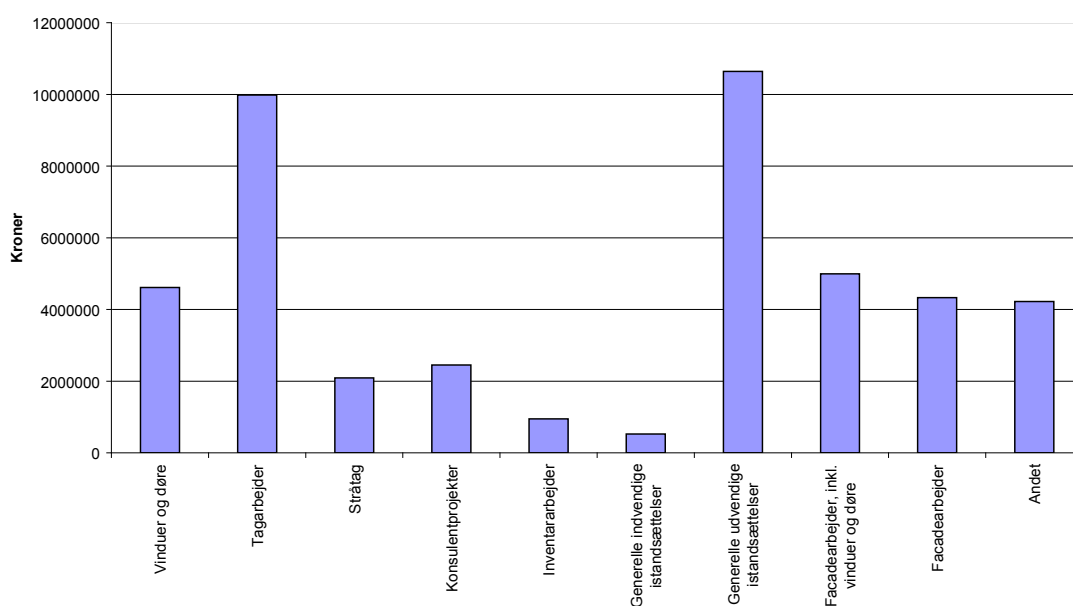
I 2007 har Kulturarvsstyrelsen fordelt tilskud på i alt 41 mio. kroner.

Indeholdt i de 41 mio. kr. er et beløb på 33 mio. kr. direkte posteret på finansloven. Hertil kommer bl.a. indtægter fra lån, overførsler fra 2006 og genanvendte midler, der er tilbage-

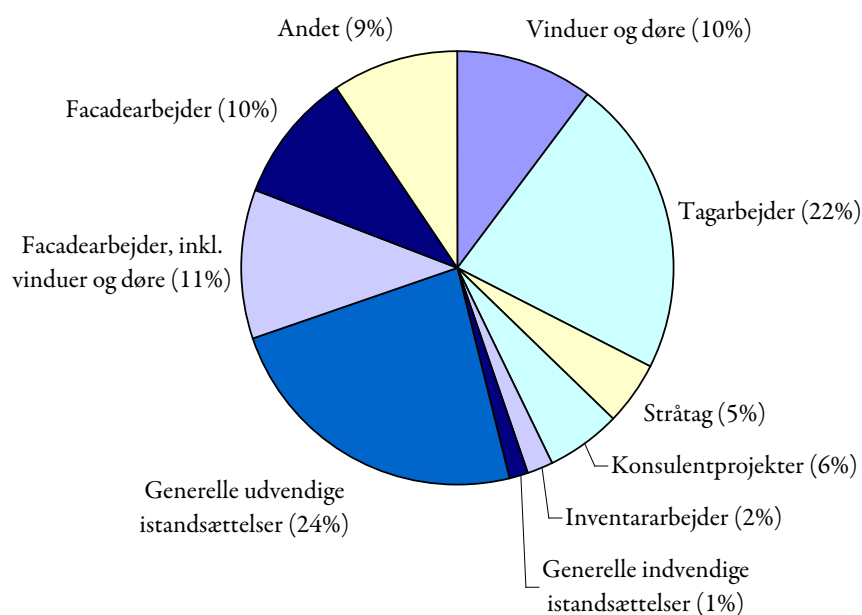
betaling af de tilskud, der ikke kom til udbetaling. Tilbagebetaling sker når bygningsarbejder ikke er blevet gennemført, eller når hele beløbet ikke er blevet anvendt.

I de efterfølgende afsnit redegøres der for, hvorledes den samlede støtte er blevet fordelt.

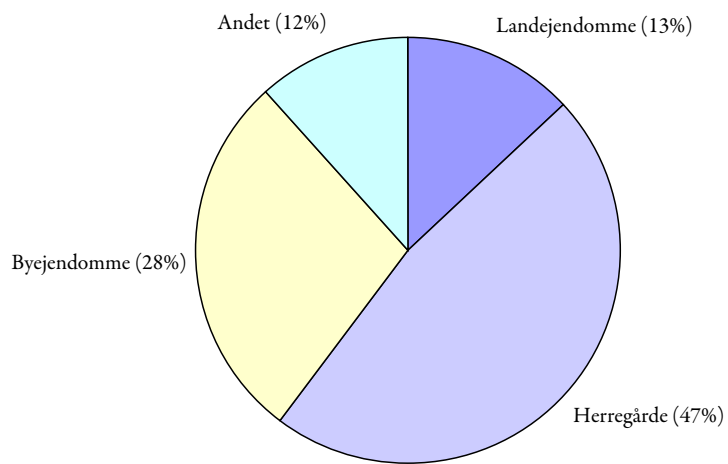
Fordeling af støttemidler fordelt på typer af arbejder

Procentvis fordeling af støttemidler efter typer af arbejder

Procentvis fordeling af støttemidler i bygningskategorier

Procentvis fordeling af støttemidler efter regioner

